

SUJOs gravebase

en hjelper til undersøkende journalistikk

Fredrik Bjerknes, forsker SUJO/UiB
Kristine Holmelid, senterleder SUJO

Lansering av Gravebasen®
Fritt Ord - 16. februar 2026



SUJO SENTER FOR
UNDERSØKENDE JOURNALISTIKK

Journalistikken er under angrep

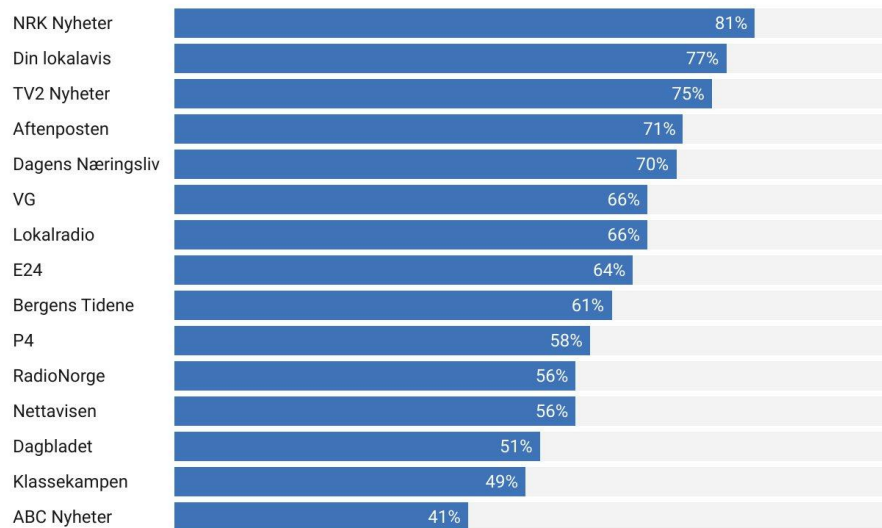
- I store deler av verden er journalistikkens **autoritet og legitimitet truet** (Reuters, 2025)
- Undersøkende journalistikk er ofte **dyrt og tidkrevende**
- Undersøkende journalistikk utgjør **en veldig liten andel** av den totale mengden publiserte nyheter
- Undersøkende journalistikk er **nesten fraværende** i lokalaviser



Publikum har tillit til lokalavisene

7.2 Tillit til nyhetstilbydere

Andelen nordmenn som har tillit til et utvalg nyhetstilbydere, 2025.

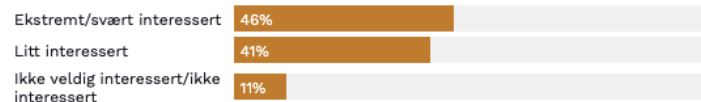


Spørsmål: Hvor pålitelige vil du si at nyheter fra følgende tilbydere er? Bruk skalaen nedenfor, der 0 = «ikke pålitelige i det hele tatt» og 10 = «fullstendig pålitelige». Svar 6-10 er regnet som tillit. N= De som har hørt om tilbyderen.

Grafikk: Maria Thomassen • Kilde: Reuters Institute

2.1 Høy interesse for lokale nyheter

Hvor interesserte nordmenn er i lokale nyheter, 2025.



Spørsmål: Hvor interessert, hvis i det hele tatt, er du i lokale nyheter om området der du bor? N=2031

- Lokalavisene skal være både lim og lupe (Morlandstø & Mathisen, 2023)
- Stort potensial for undersøkende journalistikk i norske lokale og regionale medier
- Hvis ikke i Norge, hvor da?



Hva er SUJOs gravebase?

- **Basert på SUJOs interne arkiv**
 - Dokumenterte erfaringer, evalueringer, undervisningsmateriale og rapporter fra verksteder, graveprosjekter og masteremner gjennom 7 år: Over 1500 deltakere fra 297 medie- og journalistikkaktører
- **Egen og andres forskning**
 - Internasjonal forskning på undersøkende journalistikk, datajournalistikk og kunstig intelligens
 - Illustrerende dybdeintervjuer med 17 journalister og redaksjonelle ledere fra 15 redaksjoner fra hele Norge
- Gravebasen er en **statusrapport** om norsk graving, **en hjelper** til alle typer redaksjoner, samt en **meningsytring** om undersøkende journalistikk i Norge



SUJOs gravebase - en hjelper til undersøkende journalistikk

Bjerknes & Holmelid, 2026

OM GRAVEBASEN

Om Gravebasen

KOM I GANG MED GRAVING

- 1.1 Hva er undersøkende journalistikk?
- 1.2 SUJOs metodikk
- 1.3 Organisering av graving
- 1.4 Hva er en god graveidé?
- 1.5 Hvor finner man de gode idéene?
- 1.6 Hva er hypotesene?
- 1.7 Etikk og historiefortelling

GJENNOMFØRING AV GRAVING

- 2.0 Gjennomføring av graving
- 2.1 Mappestruktur
- 2.2 Tradisjonelt graveløp
- 2.3 Graving i nyhetsbildet

GRAVELEDELSE

- 3.0 Graveledelse
- 3.1 Hvordan skape kultur for graving?
- 3.2 Hvordan lede undersøkende journalistikk
- 3.3 Dette kjennetegner en god graveleder
- 3.4 "Aldri mer graving!"

AVANSERT GRAVING

- 4.0 Avansert graving
- 4.1 Hva er undersøkende datajournalistikk?
- 4.2 KI i undersøkende journalistikk
- 4.3 Bruksområder for KI i undersøkende journalistikk
- 4.4 Etikk i teknologidrevet undersøkende journalistikk
- 4.5 KI som journalistisk dekningsområde

OPPSUMMERING

- 5.0 Oppsummering
- 6.0 Anbefalt litteratur
- 7.0 Kilder

Om Gravebasen

Norske lokalaviser skal være kritiske. De skal avdekke og avsløre overgrep, maktmisbruk og skjulte bindinger i lokalsamfunnet. Men de skal også opplyse, informere og binde folk og sted sammen (Morlandstø & Mathisen, 2023). At lokalaviser i Norge klarer å utføre disse oppgavene, er en forutsetning for det norske demokratiet.

Med ca. 5,5 millioner innbyggere, er Norge i en særstilling med en stor flora av rundt 200 lokalaviser spredt over hele landet. Lokalavisene er viktige for både norske byer og bygder, og leserundersøkelser viser at lokalavisene nyter høy tillit i befolkningen (Reuters, 2025).

Å bevare og styrke lokale, regionale og mindre medier, er Senter for undersøkende journalistikks (SUJO) hovedoppgdrag. Vi ble opprettet i 2018 som Nordens første senter for undersøkende journalistikk. I en tid der automatisering og algoritmer former både beslutningstaking og informasjonsflyt og polarisering og økonomisk usikkerhet fragmenterer samfunnet, oppleves vårt oppdrag viktigere enn noen gang.

SUJO er hjelpere i undersøkende prosjekter og bidrar med kunnskapsheving innen metode og systematikk, etikk, formidling og ledelse av undersøkende journalistikk. SUJO har vært en aktiv bidragsyter i utvikling og revisjon av retningslinjer for undersøkende journalistikk i mange norske redaksjoner. Siden oppstarten har vi tatt del i nærmere 100 undersøkende prosjekter og bidratt med økt kompetanse til over 1.500 deltakere i undersøkende prosjekter, verksteder og utdanning. Slik har vi fått et unikt innblikk i mange redaksjoners indre liv.

De siste ti årene har det skjedd mye i norsk undersøkende journalistikk, både når det gjelder metodeutvikling og avansert teknologibruk. Norske medier er generelt fiinke til å utveksle erfaringer og arbeidsmetoder, blant annet gjennom arbeidet til SKUP (Stiftelsen for en kritisk og undersøkende presse). Det som har manglet er et praktisk læreverk om undersøkende journalistikk. Det finnes en liten håndfull eldre norske innføringsbøker i gravejournalistikk (Sjue, 2012; Warmedal & Hjeltnes, 2012), men med en akselererende teknologiutvikling og stadig nye kompetansekrav, er behovet for systematisert og forskningsbasert kunnskap hos pressen stort. Spesielt i mindre redaksjoner, opplever vi.

Dette kjennetegner redaksjoner som graver

1. En felles forståelse av hva undersøkende journalistikk *er*
2. Strategisk og operativ graveledelse
3. Systematikk og samarbeidsevne



1. De som lykkedes har definert undersøkende journalistikk



«Å sette opp et skille mellom **undersøkende** journalister og andre [journalister] synes jeg er problematisk. Hvordan har de det, de stakkarene som bare er **vanlige** journalister? Jeg tenker at det er et veldig kunstig skille. Målet må være å normalisere graving, ikke sette det på pidgestall» (journalist)



2. De som lykkes prioriterer graveledelse



*«Når du skal bruke så mye tid og energi og hjernekapasitet på et prosjekt, så trenger du å vite at du har på en måte **backing** fra lederen din og resten av arbeidsmiljøet, i hvert fall i en så liten redaksjon som vi har» (journalist)*



3. De som lykkes er systematiske og samarbeider



*«Jeg fikk ikke ut potensialet i saken. Hadde vi vært flere som var inne i detaljene, som satt med samme research og så på mulige spor videre **sammen**, så kanskje. Men jeg hadde ikke evne til å ta det videre **alene**» (journalist)*



Gravebasen er åpen



Oppsummering

1. Definer
2. Prioriter
3. Gjennomfør



SUJO SENTER FOR
UNDERSØKENDE JOURNALISTIKK



uib.no

Kilder

- Cancela, P. (2021). Between structures and identities: Newsroom policies, division of labor and journalists' commitment to investigative reporting. *Journalism Practice*, 15(9), 1361-1382.
- Cancela, P., Gerber, D., & Dubied, A. (2021). "To Me, It's Normal Journalism" Professional Perceptions of Investigative Journalism and Evaluations of Personal Commitment. *Journalism Practice*, 15(6), 878-893.
- Cancela, P., & Dubied, A. (2022). Stay strong, get perspective, or give up: Role negotiation in small-scale investigative journalism. *Journalism Studies*, 23(9), 1056-1076.
- Carson, A. (2021). *Investigative Journalism, Democracy and the Digital Age*. Taylor & Francis.
- Danielson, M., & Nykvist, A. (2023). From investigative to critical local journalism: A quantitative content analysis of critical reporting in local Swedish newspapers with a new analytical focus. *Journalistica*, 17(1), 1-20.
- Fink, K., & Schudson, M. (2014). The Rise of Contextual Journalism, 1950s–2000s. *Journalism*, 15(1), 3-20.
- Hamilton, J. T. (2016). *Democracy's Detectives: The Economics of Investigative Journalism*. Harvard University Press.
- Knobel, B. (2018). *The Watchdog Still Barks: How Accountability Reporting Evolved for the Digital Age*. New York: Fordham University Press.
- Kunert, J., Brüggemann, M., Frech, J., Lilienthal, V., & Loosen, W. (2024). "You suck it up and you deal with it": Blind spots in investigative reporting and how to overcome them. *Journalism*, 25(2), 255-274.
- Morlandstø, L., & Mathisen, B. R. (2023). Blind Spots and Diversity in a Local Media Landscape. *Journalism*, 24(12), 2575-2592.
- Wuergler, L., Cancela, P., Gerber, D., & Dubied, A. (2023). Identifying investigative pieces: A multi-step method for spotting a blurred journalistic genre. *Journalism Studies*, 24(14), 1754-1774.
- Wuergler, L., & Cancela, P. (2024). How do investigative journalists initiate their stories? Exploring the investigative ecosystem of Switzerland. *Journalism Practice*, 18(6), 1398-1419.

